

Alueelliset perhekeskuspäivät

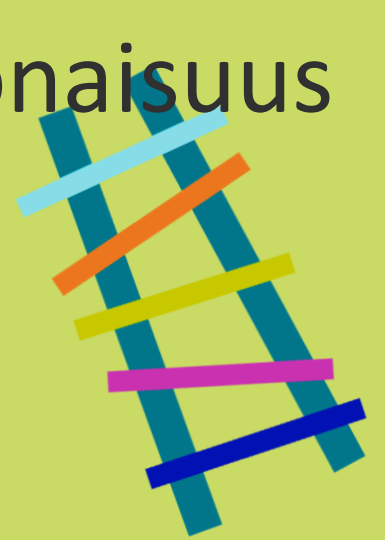
Millaista perhekeskusta rakennamme yhdessä?

Millaista perhekeskusta rakennamme yhdessä?

Mistä puhutaan kun puhutaan perhekeskuksen palvelukokonaisuudesta

Arja Hastrup, THL ja Päivi Varonen, THL

Perhekeskus on yhteensovitettu palvelujen kokonaisuus joka pohjautuu perhekeskustoimintamalliin

Perhekeskus

- tarkoittaa **palvelujen kokonaisuutta**, joka sisältää lapsille, nuorille ja perheille suunnatut hyvinvointia ja terveyttä sekä kasvua ja kehitystä edistävät sekä varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palvelut.
- tarjoaa osaltaan **rakenteen** lapsiperheiden sote-palveluiden ja kuntien hyte-toiminnan ja palveluiden sekä järjestöjen ja seurakuntien toiminnan **yhteensovittamiseksi**.
- **toimii ja sitä johdetaan yhtenä kokonaisuutena** (yhteinen viitekehys, arvopohja ja yhdessä sovitut toimintatavat).
- kaikki perhekeskuksen lapsiperheiden sosiaali- ja terveysterveystoimet ovat lakisääteisiä.

PERHEKESKUKSESTA SAA PALVELUJA

Perhekeskustoimintamalli

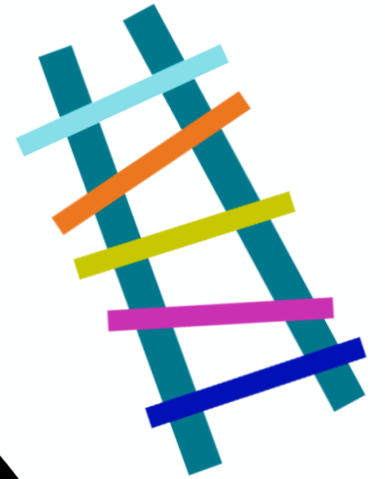
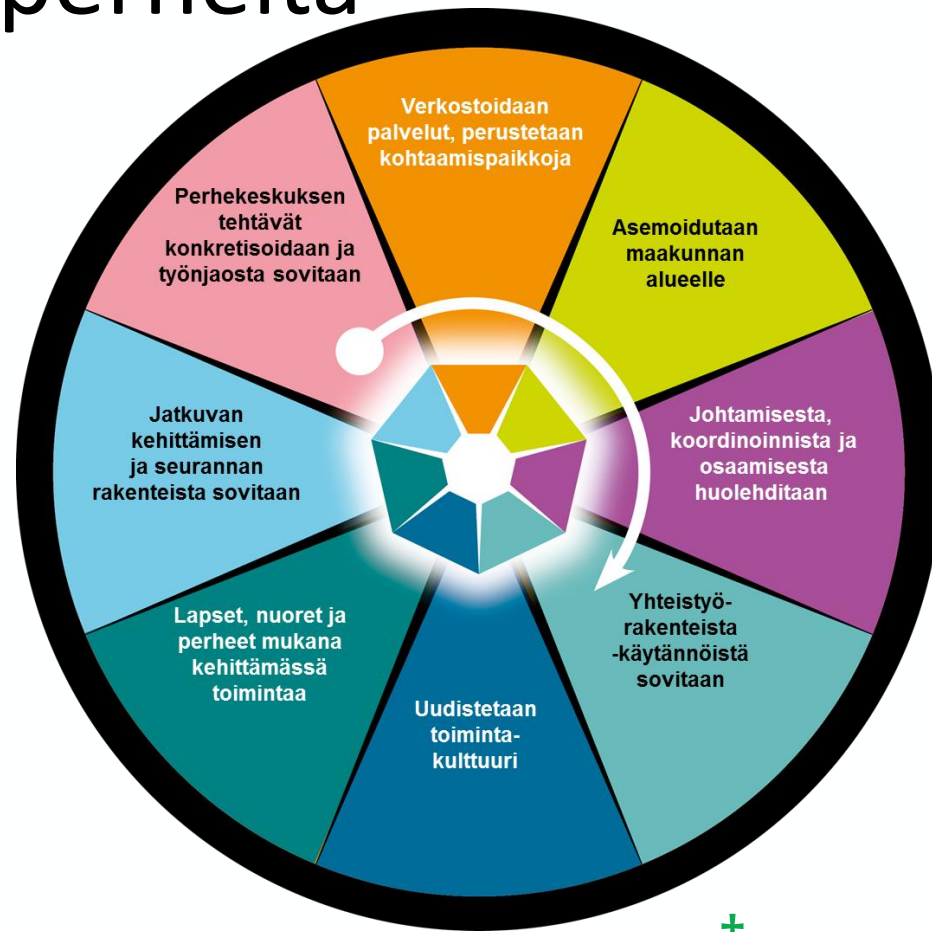
- tarkoittaa yhdessä sovittuja **kansallisia ohjeita tai linjauksia**
- **linjausten avulla alueet kehittävät toimivia perhekeskuksia**
- varmistaa kehitystyön riittävän yhtenäisyyden kansallisesti ja maakunnissa.
- määrittelee perhekeskuksen: palvelukokonaisuutta voidaan kutsua perhekeskukseksi, kun kaikki mallin linjaukset toteutuvat tai perhekeskusta kehitetään linjausten suuntaisesti.

PERHEKESKUSTOIMINTAMALLI OHJAA PERHEKESKUSTEN KEHITTÄMISTÄ

Kansalliset linjaukset* ohjaavat kehittämistä siten, että perhekeskukset pystyvät auttamaan lapsia, nuoria ja perheitä

- **Linjaukset ovat perhekeskuksen ydin**

- Yhtenäistävät määrittelyä, kehittämistyötä ja arviointia hyvinvointialueilla
- Turvaavat lasten, nuorten ja perheiden yhdenvertaisuuden
- Varmistavat toiminnan tavoitteiden toteutumisen
- Kaikki linjaukset tarvitaan, kun perustetaan toimiva perhekeskus
- Jättävät tilaa alueiden erityispiirteille
- Näiden avulla voi perustaa uuden perhekeskuksen

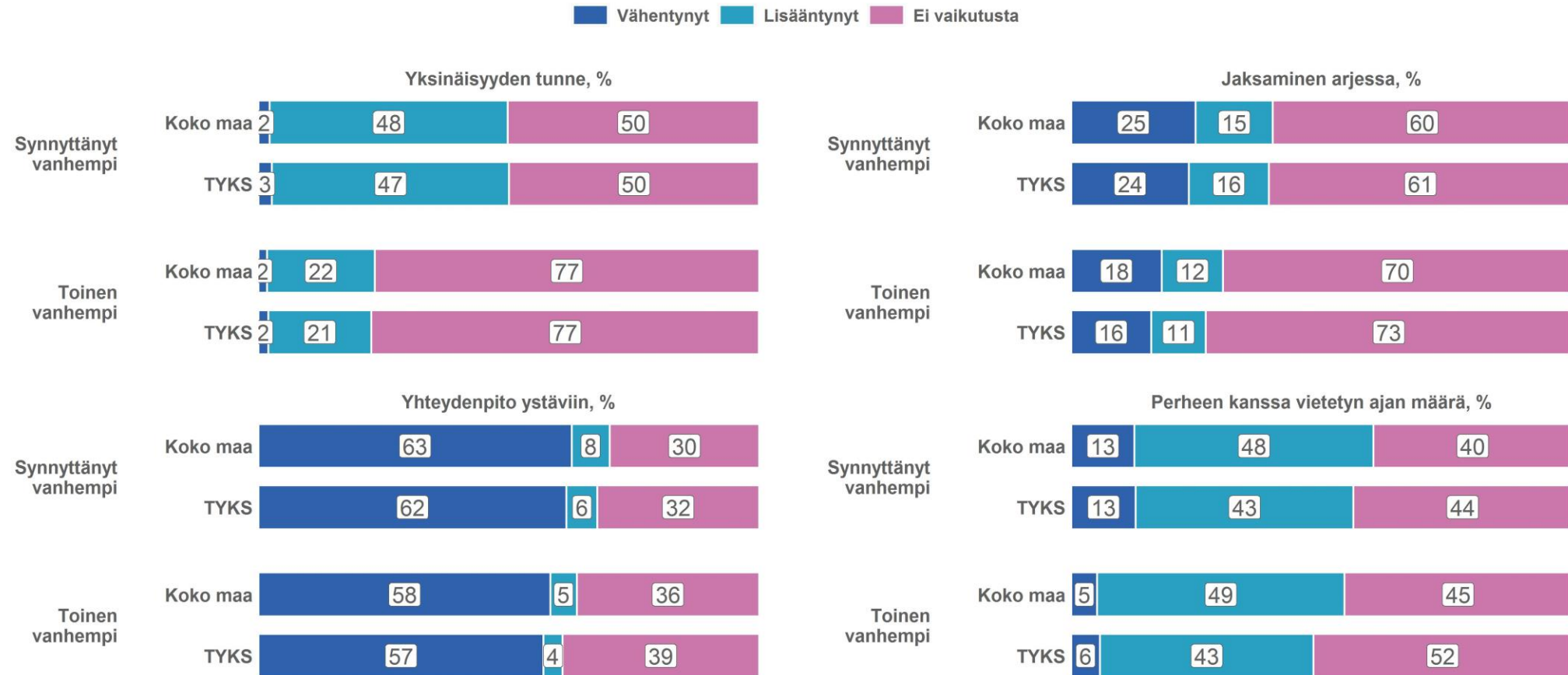

Kansalliset linjaukset tekstimuotoisena

1. Perhekeskuksen tehtävät konkretisoidaan ja työnjaosta sovitaan
2. Verkostoidaan palvelut ja perustetaan kohtaamispaikkoja
3. Asemoidutaan maakunnan alueelle
4. Johtamisesta, koordinoinnista ja osaamisesta huolehditaan
5. Yhteistyörakenteista ja –käytännöistä sovitaan
6. Uudistetaan toimintakulttuuri
7. Lapset, nuoret ja perheet mukana kehittämässä toimintaa
8. Jatkuvan kehittämisen ja seurannan rakenteista sovitaan.

Vauvaperheiden vanhempien kokemuksia koronaepidemian vaikutuksista perheen arkeen FinLapset-kyselytutkimuksessa 2020,%

TYKS: vastanneita synnyttäneitä vanhempia 675–712 (51%), toisia vanhempia 408–446 (36%)
 Koko maa: vastanneita synnyttäneitä vanhempia 4247–4461 (50%), toisia vanhempia 2649–2886 (36%)

THL: FinLapset-kyselytutkimus 2020

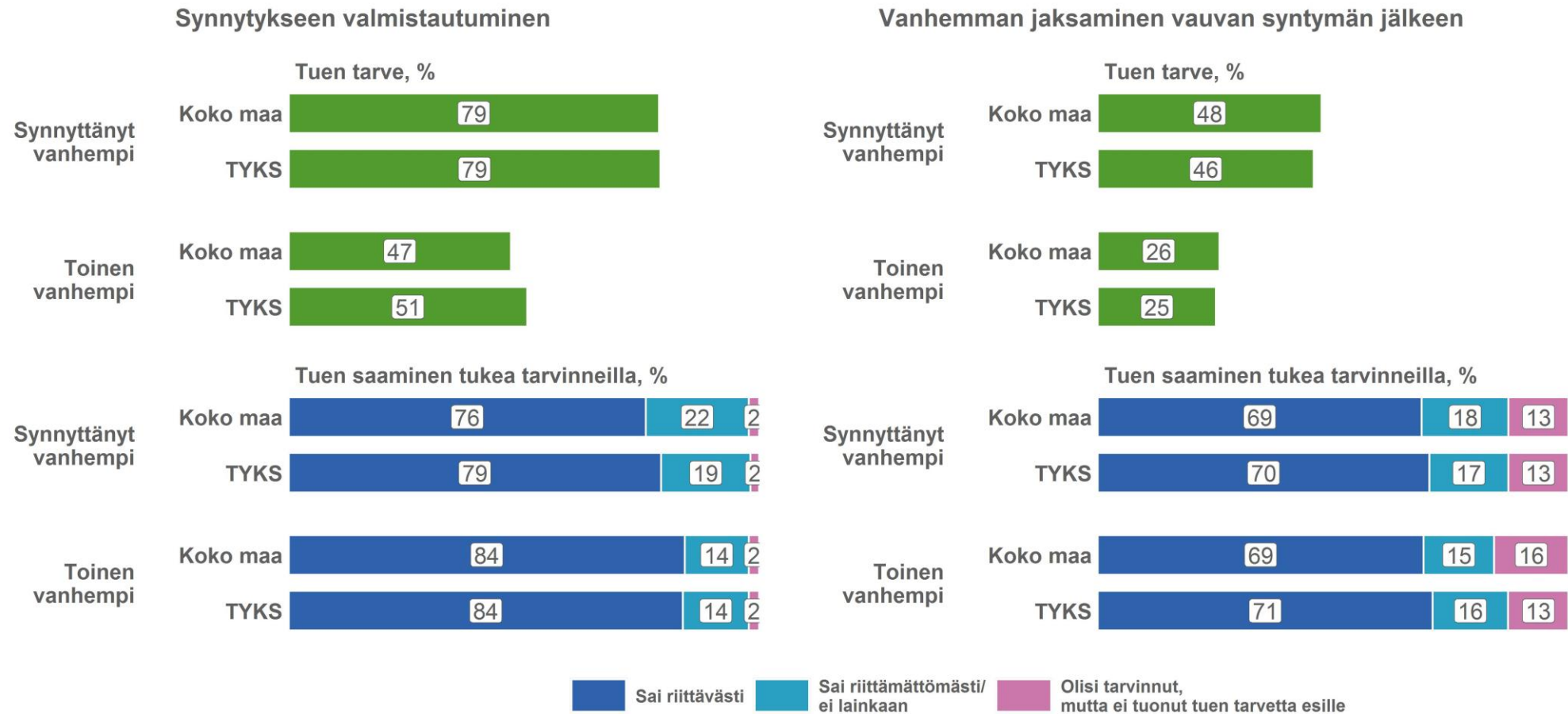

Edellinen dia tekstimuotoisena

Vauvaperheiden vanhempien kokemuksia koronaepidemian vaikutuksista perheen arkeen FinLapset-kyselytutkimuksessa 2020.

- TYKS:n alueella 47 prosenttia synnyttäneistä ja 21 prosenttia toisista vanhemmista koki yksinäisyyden tunteen lisääntyneen koronaepidemian takia. Yhteydenpitoa ystäviin kertoi vähentäneensä 62 prosenttia synnyttäneistä ja 57 prosenttia toisista vanhemmista. Jaksamisen arjessa koki vähentyneen 24 prosenttia synnyttäneistä ja 16 prosenttia toisista vanhemmista. 43 prosenttia molemmista vanhemmista kertoi perheen kanssa vietetyn ajan lisääntyneen. Perheen kanssa yhdessä vietetyn ajan lisääntymisestä kertoi pienempi osuus TYKS:n alueen vanhemmista kuin koko maassa keskimäärin.

Vanhemman kokemus ammattilaistuen tarpeesta ja saamisesta (tukea tarvinneet): synnytykseen valmistautuminen ja vauvan syntymän jälkeinen jaksaminen, FinLapset- kyselytutkimuksessa 2020

TYKS, tuen tarve: vastanneita synnyttäneitä vanhempia 1394–1400 (51%), toisia vanhempia 870–874 (36%)
 Koko maa, tuen tarve: vastanneita synnyttäneitä vanhempia 8851–8889 (50%), toisia vanhempia 5634–5653 (36%)

THL: FinLapset-kyselytutkimus 2020

Edellinen dia tekstimuotoisena

- Vanhemman kokemus ammattilaistuen tarpeesta ja saamisesta (tukea tarvinneet): synnytykseen valmistautuminen ja vauvan syntymän jälkeinen jaksaminen, FinLapset-kyselytutkimuksessa 2020.
- TYKS:n alueella 79 prosenttia synnyttäneistä ja 51 prosenttia toisista vanhemmista kertoi tarvinneensa tukea synnytykseen valmistautumiseen. Tukea tarvinneista vanhemmista tukea sai riittämättömästi tai ei lainkaan 19 prosenttia synnyttäneistä ja 14 prosenttia toisista vanhemmista. Kaksi prosenttia molemmista vanhemmista olisi tarvinnut tukea, mutta ei kertonut tuen tarpeesta ammattilaiselle.
- TYKS:n alueella 46 prosenttia synnyttäneistä ja 25 prosenttia toisista vanhemmista kertoi tarvinneensa tukea omaan jaksamiseensa vauvan syntymän jälkeen. Tukea tarvinneista vanhemmista tukea sai riittämättömästi tai ei lainkaan 17 prosenttia synnyttäneistä ja 16 prosenttia toisista vanhemmista. Peräti 13 prosenttia tukea molemmista vanhemmista olisi tarvinnut tukea, mutta ei kertonut tuen tarpeesta ammattilaiselle.
- Synnytykseen valmistautumiseen riittämättömästi tai ei lainkaan tukea sai pienempi osuus synnyttäneistä vanhemmista kuin maassa keskimäärin, mutta muuten sekä tuen tarve että riittämättömästi tukea saaneiden osuudet kummassakaan asiassa eivät juuri eronneet maan keskimääräisestä tilanteesta.

Mitä hyötyä perhekeskuksesta

Lapsille, nuorille ja perheille

Kun perhekeskus toimii täysipainoisesti, perheet saavat apua ja tukea kohdennetummin, koordinoitummin ja viiveettömästi. Palveluita saa useammin arkisissa ympäristöissä kotona, varhaiskasvatuksessa ja koulussa. Yhteen sovittamalla toimintaa ja kehittämällä palveluprosesseja sujuviksi on voitu vähentää toiminnan päällekkäisyyttä ja hajanaisuutta sekä parantaa avun saamista ja lisätä tyytyväisyyttä palveluihin.

- Voimavarat vahvistuvat
- Autetuksi tuleminen mahdollistuu
- Osallisuuden tunne vahvistuu ja kohdatuksi tulemisen kokemukset vahvistuvat.

Ammattilaisille

Yhdessä sovitut linjaukset, toimintaperiaatteet ja työtavat sekä monialainen pari- ja tiimityö helpottavat työtä ja säästävät voimia. Yhteinen suunnittelu ja toiminta vahvistavat osaamista ja parantavat tuloksia. Mahdollisuus yhteisen kielen ja toimintakulttuurin synnyttämiseen lisää keskinäistä ymmärrystä ja sujuvoittaa toimintaa.

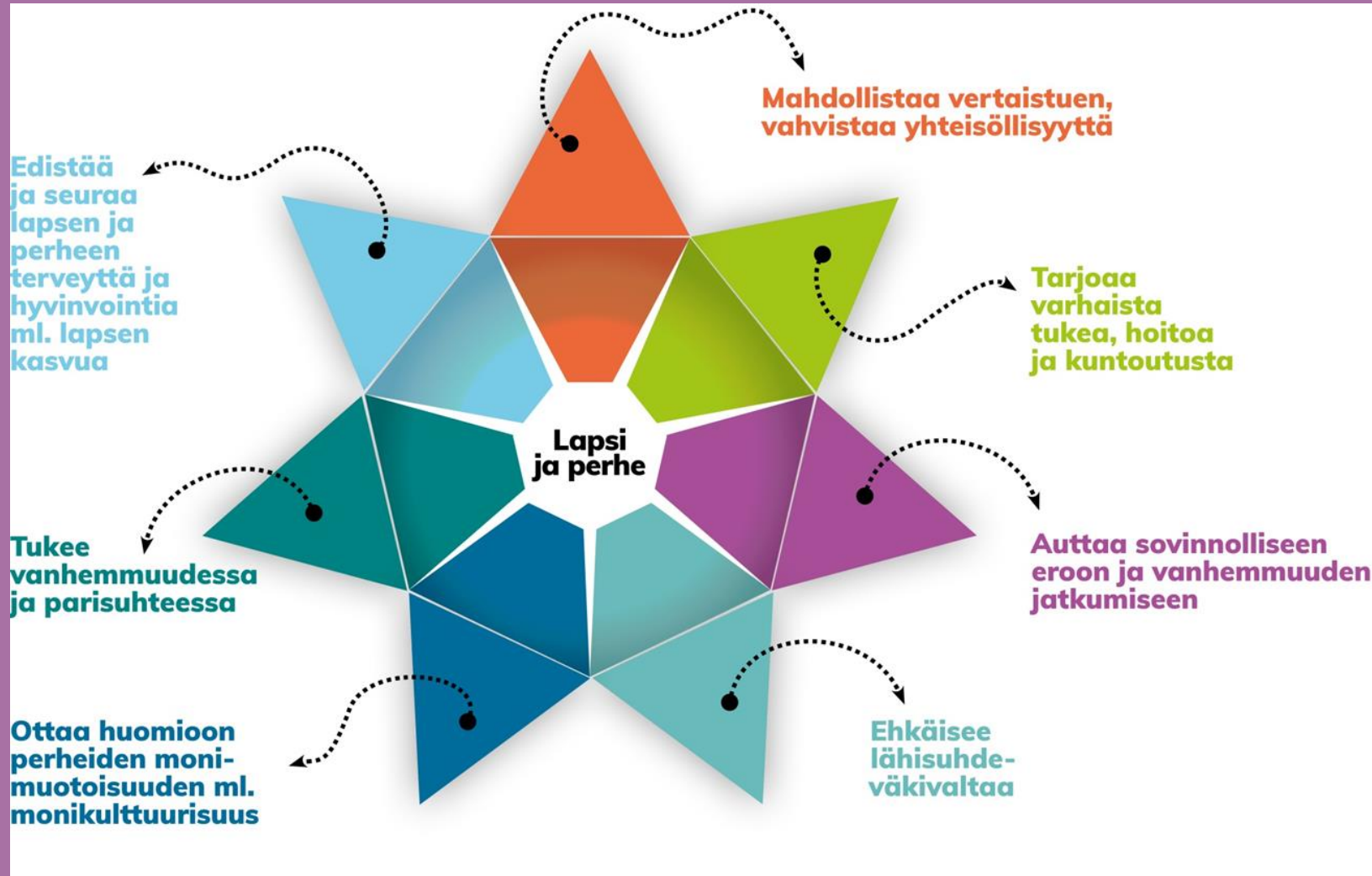
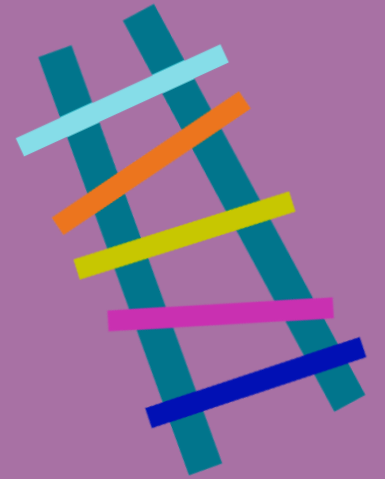
- Työn tekemisen edellytykset paranevat
- Työhyvinvointi vahvistuu

Palvelujen järjestämisestä vastuussa oleville

Lapsiperhepalvelujen taloudellinen arviointitutkimus osoitti, että taloudellisten voimavarojen suuntaaminen ennaltaehkäiseviin palveluihin ja asiakaslähtöisiin palveluprosesseihin kannattaa. Kohtuullisen pienellä rahallisella panostuksella voidaan parantaa vaikuttavuutta ja tuottaa pidemmällä aikavälillä säästöjä terveys- ja sosiaalipalvelujen kokonaiskustannuksissa (Klavus ym. 2019).

- Toiminnan vaikuttavuus (myös kustannusvaikuttavuus) paranee

Perhekeskuksen tehtävät vastaavat perheiden hyvinvoinnin, tuen ja avun tarpeisiin

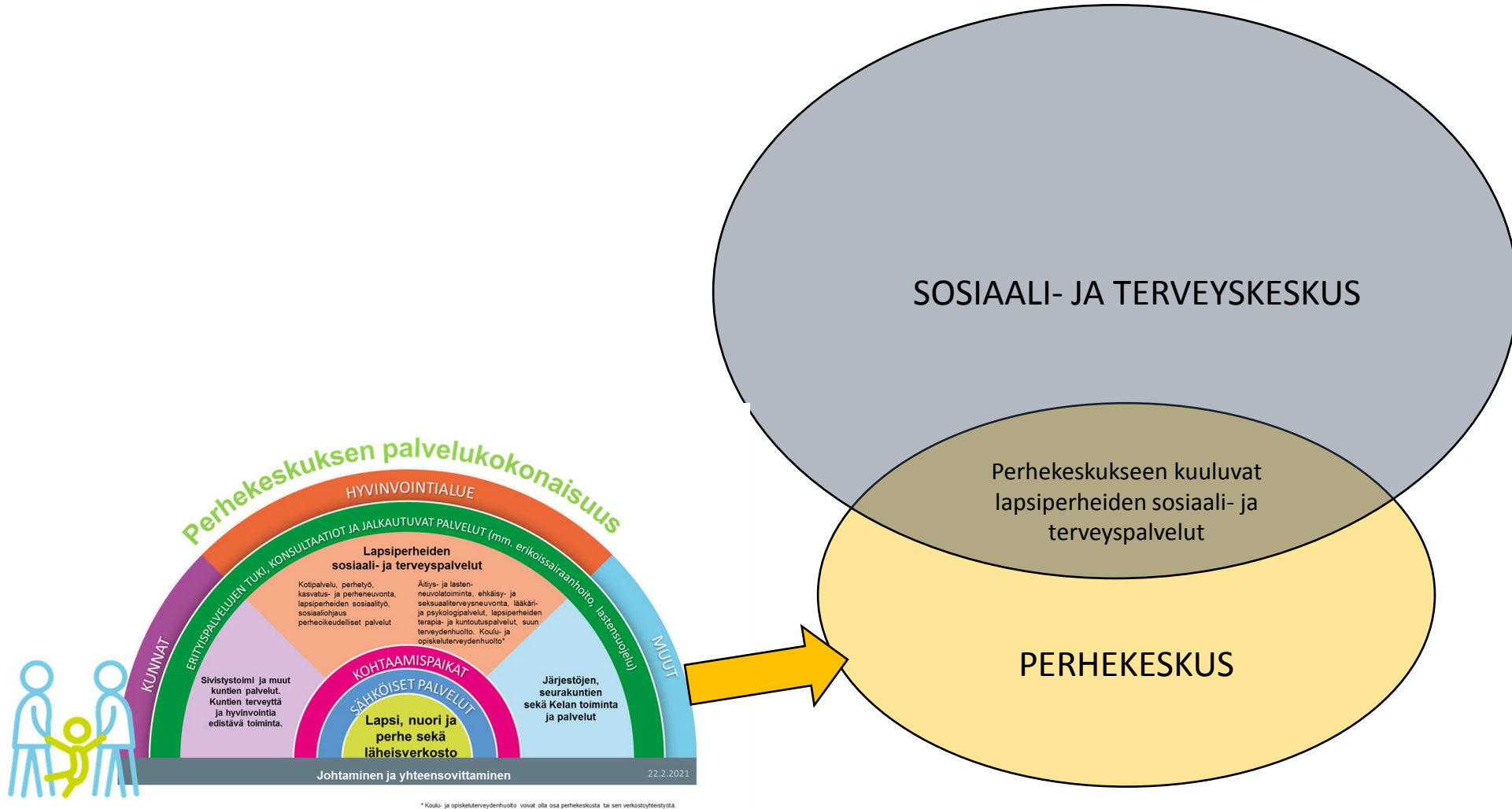

Perhekeskuksen tehtävät tekstimuotoisena

1. Edistää ja seuraa lapsen ja perheen terveyttä ja hyvinvointia
2. Tukee vanhemmuudessa ja parisuhteessa
3. Tarjoaa varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta
4. Auttaa sovinnolliseen eroon ja vanhemmuuden jatkumiseen
5. Ottaa huomioon perheiden monimuotoisuuden
6. Ehkäisee lähisuhdeväkivaltaa
7. Kohtaamispaikka mahdollistaa vertaistuen ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.

12

Perhekeskuksen suhde sosiaali- ja terveyskeskukseen

Perhekeskukset Suomessa

Perhekeskuksia on kaikilla (tulevilla) hyvinvointialueilla

Perhekeskus voi olla

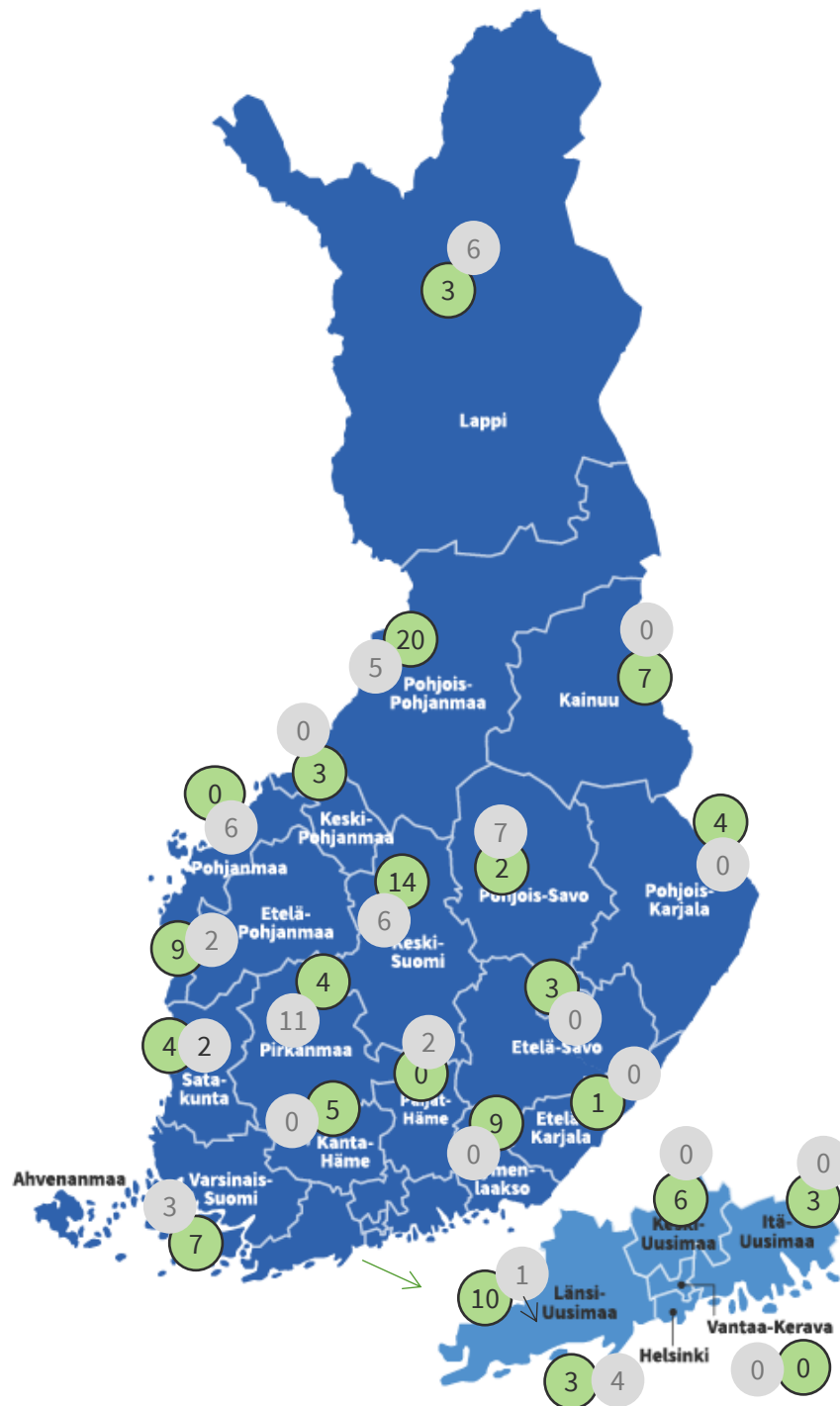
- Yhden kunnan perhekeskus
- Useamman kunnan yhteinen/kuntayhtymän perhekeskus (perhekeskusalue)
- Yksi suuren kunnan perhekeskuksista

Perhekeskuksen palvelut tarjotaan

- **Toimipisteissä** (helposti saavutettavina, koottuina yhteen tai erillisissä toimipisteissä)
- **Kotiin vietyinä tai lasten muissa kehitysympäristöissä**
- **Digitaalisesti** (sähköinen perhekeskus valmisteilla, DigiFinland Oy)

Perhekeskuksen palvelut /toimipisteet voivat sijoittua esim.

- Sosiaali- ja terveyskeskuksen, päiväkodin, koulun, tai monitoimitilan yhteyteen
- Erillisiin kiinteistöihin tai omaan rakennukseen

Perhekeskukset: tilanne 19.4.2021*

Toiminnassa

116

Kehittämistyö menossa

(55

Suunnitteluvaiheessa: 25

25

Perhekeskus

- On **palvelujen kokonaisuus**, joka sisältää lapsille, nuorille ja perheille suunnatut hyvinvointia ja terveyttä sekä kasvua ja kehitystä edistävät sekä varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palvelut.
- Tarjoaa **rakenteen** lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalveluiden, kuntien sivistyspalveluiden ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämistoiminnan sekä järjestöjen ja seurakuntien toiminnan **yhteensovittamiseksi**.
- Tarjoaa **rakenteen systemiselle työskentelytavalle**.
- **Toimii ja sitä johdetaan yhtenä kokonaisuutena**.
- Perhekeskuksesta saa palveluja.

Kansallinen perhekeskustoimintamalli (= kansalliset linjaukset) ohjaa perhekeskusten kehittämistä

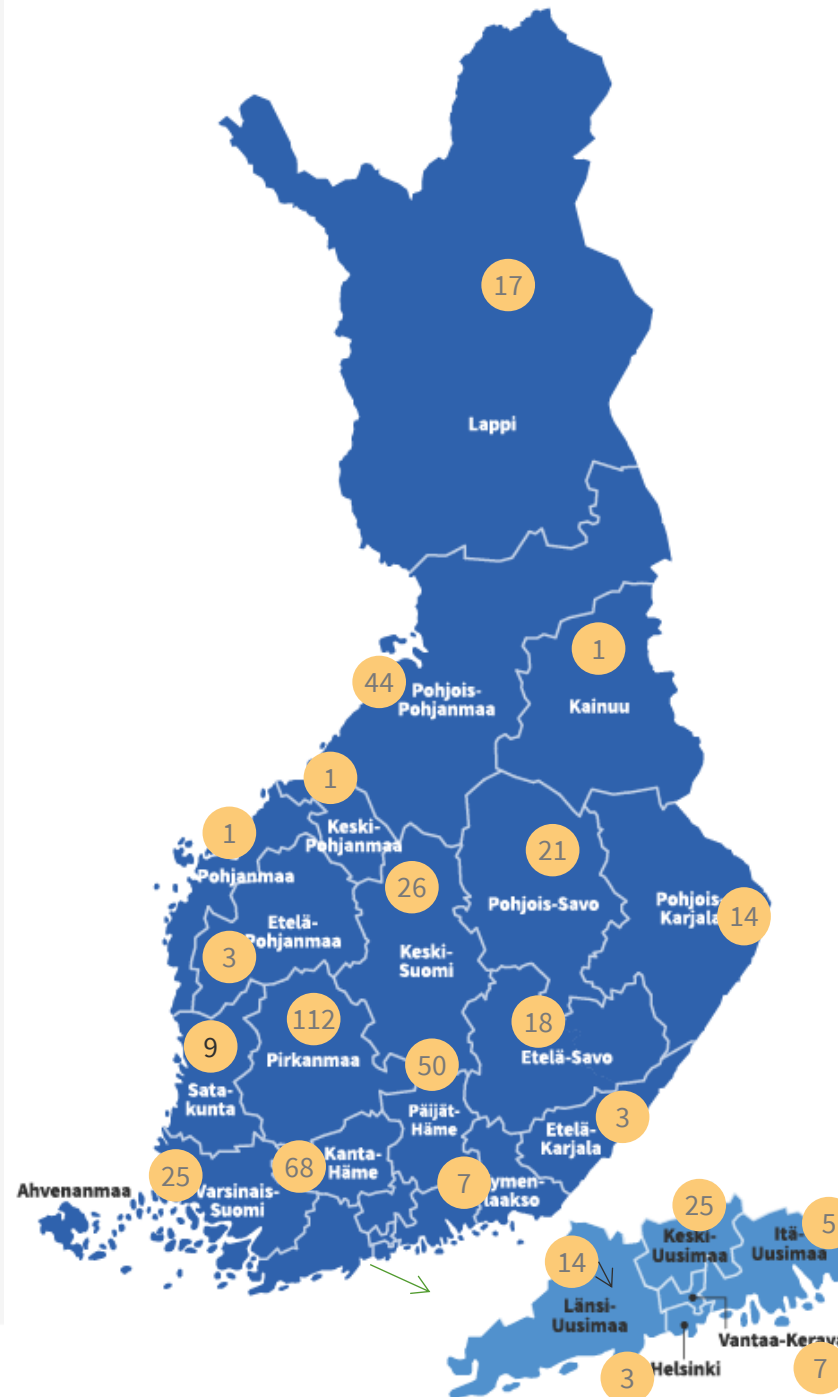
Valtakunnallinen perhekeskusverkosto toimii tiiviissä yhteistyössä tulevien hyvinvointialueiden kanssa ja tukee perhekeskusten kehittämistä ja vakiintumista alueilla.

*Kysymyksen asettelu tarkempi kuin vuonna 2019

Lähde: Hastrup A, Pelkonen M, Varonen P, Kekkonen M (2021) Perhekesukset ja niiden kohtaamispaikat Suomessa 2021. Tutkimuksesta tiiviisti X/2021. THL. TULOSSA

Perhekeskusten kohtaamispaikat Suomessa

- Jokaisen perhekeskuksen alueella on yksi tai useampia perhekeskuksen kohtaamispaikkoja, joiden toiminta kytkeytyy perhekeskukseen. Lisäksi alueella voi olla myös muita kohtaamispaikkoja.
- Kohtaamispaikalla tarkoitetaan avointa matalan kynnyksen paikkaa tai tilaa, johon kaikki lapset, nuoret ja perheet ovat tervetulleita.
- Toiminta on suunnitelmallista ja koordinoitua ja asiakkaalle saavutettavaa ja esteetöntä palvelua.
- Yhteisöllisyyden ja vertaistuen vahvistaminen ovat kohtaamispaikan keskeisiä tehtäviä.
- Kohtaamispaikkaan voidaan tarvittaessa tuoda ammatillista osaamista ja palveluja.
- Kohtaamispaikan toimijoina ovat mm. järjestöt ja seurakunnat, kuntien lapsi- ja perhepalvelut ml. avoin varhaiskasvatus sekä perheet vapaaehtoistoimijoina.
- Toiminnan koordinoinnista, johtamisesta, resursseista (tilat, osaaminen, toiminta) sekä alueellisesta ja paikallisesta verkostoitumisesta ja yhteistyön rakenteista, seurannasta ja arvioinnista tulee sopia.

Perhekeskuksen kohtaamispaikat: tilanne 12.5.2021 *

Kohtaamispaikkoja toiminnassa

473

Kohtaamispaikkoja suunnitteluvaiheessa: 37

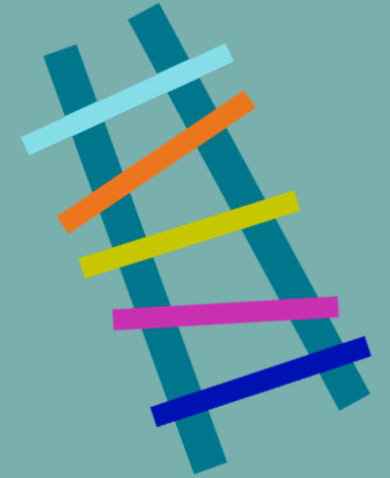
Kohtaamispaikkojen kehittämistä ohjaavat ja tukevat kriteerit (Tutkimuksesta tiiviisti 2/2019)

- Kytkeytyminen perhekeskustoimintaan
- Toiminnan suunnitelmallisuus
- Toiminnan koordinointi
- Saavutettavuus ja esteettömyys
- Yhteisöllisyyden vahvistaminen
- Kohtaaminen ja tuki
- Tiedottaminen ja ohjaus
- Osaaminen ja ammatillisuus

*Kysymyksen asettelu tarkempi kuin vuonna 2019

Lähde: Hastrup A, Pelkonen M, Varonen P, Kekkonen M (2021) Perhekeskukset ja niiden kohtaamispaikat Suomessa 2021. Tutkimuksesta tiiviisti X/2021. THL. TULOSSA

Perhekeskuksen kansallinen kehittäminen: Perhekeskustoiminta THL:ssä

1. Perhekeskus (Arja Hastrup ja Päivi Varonen)

+ Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman hankkeet
(Hanne Kalmari)

2. Sähköinen perhekeskus (Aija Lähdesmäki + Digi-Finland Oy)

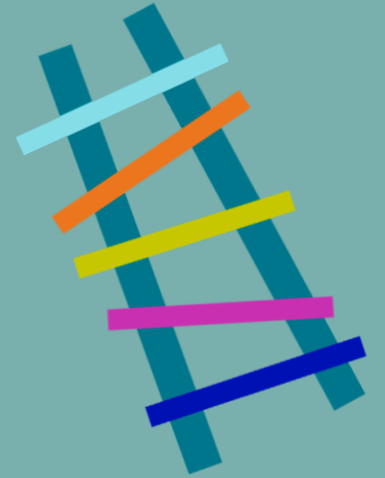
3. Kohtaamispaikka (Marjatta Kekkonen)

Valtakunnallinen perhekeskusverkosto – tukee vakiintumista ja kehittämistä

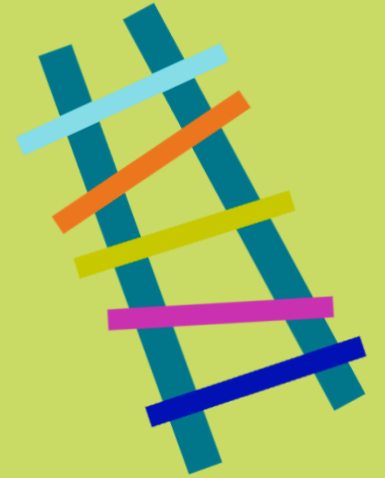
- Alueellisten verkostojen merkitys ja suhde valtakunnalliseen perhekeskusverkostoon
- Tavoitteena on perhekeskustoiminnan yhteiskehittäminen *eri* toimijoiden kesken. **KANSALLINEN TASO – KOKO SUOMI –ALUEET**
- **Verkostoi toimijoita kansallisella tasolla**
 - Vuodesta 2016 alkaen
 - Edustus kaikilta alueilta/maakunnista
 - Mukana kansallisen tason järjestöjen edustajat ja kirkkohallituksenedustus.
 - Lastensuojelun keskusliiton Perheet keskiöön -hankkeen järjestöagentit mukana verkostossa vuoden 2021 ajan.
 - Jäsenten määrä + 130 >

Valtakunnallisen perhekeskusverkoston tavoitteet

- tukea perhekeskusten **kehittämistä** Suomessa.
- tukea perhekeskustoiminnan **yhdenmukaistamista** ja **vakiintumista** maakunnissa/hyvinvointialueilla.
- tukea **myös** perhekeskuskehittämiseen kytkeytyviä valtionavustushankkeita.
- **verkostoida** perhekeskustoimijat valtakunnallisesti yhteen.
 - *Maakuntien ääni kansallisesti kuuluville*

Viestinnän avulla kohti pysyvää toimintaa

- Vakiinnuttamiselle sallittava sen vaatima aika
- Ei keskitetyn viestinnän tehtävä – vaan meidän kaikkien
- **Onko hyvinvointialueella digitaalinen työalusta perhekeskustoimijoille?**
 - Tärkeää koota tieto yhteen
 - Sähköposti ei toimi tiedon säilytyspaikkana
 - **Oman alueen sisällä on hyvä olla käytössä viestintäkanava** (verkkosivu tms), josta voi nähdä oman alueen perhekeskusverkoston jäsenet sekä valtakunnallisen verkoston jäsenet ja muun tiedon
- **Tiedonkulku eri toimijoiden kesken hyvinvointialueen/maakunnan sisällä**
 - kuka tekee, mitä tekee kun tulee esimerkiksi tietopyyntö (THL)?
 - Työnjako valtakunnalliseen verkostoon kuuluvien jäsenten kesken selkiyttää työtä.

Lisätietoa ja lähteitä

- Hastrup A, Pelkonen M, Varonen P. (2021) Perhekeskusten kehittäminen hyvinvointialueilla: ohjeita toimintasuunnitelman laadintaan. Työpaperi 9/2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/141560>
- Hastrup A, Pelkonen M, Rytönen M. (2020) Perhekeskuksen johtaminen on hyvinvoinnin, yhteistyön ja asiantuntijuuden johtamista artikkeli. Terveydenhoitajalehti 14- 17 4/2020.
- Hastrup A, Pelkonen M, Rytönen M. (2020) Lapsiperheiden varhainen tuki terveydenhoitajan työssä. Terveydenhoitajalehti 3/2020.
- Pelkonen M, Hastrup A, Normia-Ahlsten L, Halme N, Kekkonen M, Kiviruusu O, Liukko E, Lämsä R. (2020) Perhekeskukset Suomessa 2019 : Kehittämisen tilanne ja työn jatkuminen. Työpaperi 6/2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/139242>
- Pelkonen M, Hastrup A. (2016) Matalan kynnyksen palvelujen verkostoiminen – Perhekeskustoimintamalli, Suunnitelma kansallisen ja maakunnallisen toimeenpanon tueksi (projektisuunnitelma) <https://verkkojulkaisut.valtioneuvosto.fi/stm/zine/19/article-566>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2016) Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman hankesuunnitelma. https://stm.fi/documents/1271139/1953486/Hankesuunnitelma_Lapsi-ja+perhepalveluiden+muutosohjelma.pdf/901bb807-89df-4efc-9ef6-257064f84ac0
- THL Lapset, nuoret ja perheet -sivut verkkosivut <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/perhekeskus>
- Unelmien perhekeskus Lastensuojelun keskusliitto <https://www.lskl.fi/keskusliitto/organisaatio/perheet-keskioon/unelmien-perhekeskus/> luettu 12.11.20
- FinLapset-kyselytutkimus <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/finlapset-lasten-nuorten-ja-perheiden-terveys-ja-hyvinvointi/finlapset-kyselytutkimus>

Yhteystiedot

Arja Hastrup

johtava asiantuntija

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

puh. 029 524 7463

sähköposti: etunimi.sukunimi@thl.fi

Päivi Varonen

erikoissuunnittelija

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

puh. 029 524 7957

sähköposti: etunimi.sukunimi@thl.fi

perhekeskus@thl.fi